

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра міжнародного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

В.В.Комаров

«___» _____ 2017 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

**«Право міжнародних договорів»
(обов'язкова)**

для студентів галузі знань 81 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень другий (магістерський)

Харків 2017 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Право міжнародних договорів» для студентів галузі знань 81 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень другий (магістерський)

Розробники:

Яковюк Іван Васильович д.ю.н., професор, завідувач кафедри міжнародного права
Сорокун Віталій Миколайович к.ю.н., доцент
Маринів Іванна Ігорівна к.ю.н., асистент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародного права
Протокол від « » _____ 2017 року №

Завідувач кафедри

І.В. Яковюк

« » _____ 2017 року

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Право міжнародних договорів» розроблена професором Яковюком І.В., доцентом Сорокун В.М. та асистентом Маринів І.І. Навчальна дисципліна «Право міжнародних договорів» є обов'язковою дисципліною.

Робоча програма визначає дидактичну структуру і тематичну карту навчальної дисципліни відповідно до навчального плану та робочого навчального плану Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни, обсяг навчання, форми й засоби поточного і підсумкового контролю знань студентів усіх напрямків підготовки освітнього ступеня «Магістр».

Ціллю навчальної дисципліни «Право міжнародних договорів» є формування у студента предметних компетенцій у сфері права міжнародних договорів, комплексних знань про становлення цієї галузі права, основного поняття договір, досвід укладення договорів у світовій та вітчизняній практиці

Навчальна дисципліна «Право міжнародних договорів» входить до ядра освітньо-професійної програми за другим (магістерським) рівнем вищої освіти і спрямована на формування фахових компетентностей за спеціалізаціями в рамках узагальненого об'єкта юридичної практики. Її вивчення сприяє набуттю майбутніми фахівцями комплексних знань про становлення та розвиток права міжнародних договорів; кодифікацію даної галузі; характеристику договорів в той чи інший історичний період; розуміння понять договір, домовленість, джентльменські угоди; знання стадій укладення договору, внесення поправок та застережень, принципів та видів тлумачення; розуміння концепції *pacta sunt servanda*; гарантії забезпечення договірних зобов'язань та відповідальність за їх невиконання.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни відповідно до її знанневої компоненти і дидактичної структури є: надати студентам уявлення про договір як основний засіб врегулювання відносин на міжнародній арені; вивчення історичного процесу становлення та кодифікації права міжнародних договорів; формування навичок та вмінь розмежування договорів від домовленостей, що має важливе значення в аспекті обов'язковості виконання зобов'язань учасниками міжнародних відносин; формування професійних якостей та навичок правознавця з урахуванням новітніх тенденцій розвитку світової практики договірних відносин.

При вивченні навчальної дисципліни «Право міжнародних договорів» у студентів мають бути сформовані такі предметні компетентності як: знання основ міжнародного права; знання історичного процесу розвитку права міжнародних договорів; знання кодифікації права міжнародних договорів; уміння орієнтуватись в кодифікаційних актах права міжнародних договорів; здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти в аспекті аналізу чинників та передумов кодифікації в рамках ООН; знання договірної правоздатності суб'єктів міжнародного права; знання особливостей назви міжнародного договору, як родового поняття; знання стадій укладення

міжнародних договорів, організаційно-правових форм укладення, видів встановлення автентичності текстів договорів та способів надання згоди на обов'язковість; уміння орієнтуватись в проблемах права міжнародних договорів; знання особливостей набранням договором чинності, припинення і зупинення його дії; знання теорій, принципів, видів та способів тлумачення міжнародного договору; знання концепції сумлінного дотримання зобов'язань за міжнародним договором (pacta sunt servanda); здатність продукувати ідеї щодо еволюціонування гарантій забезпечення виконання зобов'язань за міжнародним договором; знання підстав, видів та форм відповідальності за невиконання зобов'язань за міжнародним договором; знання правових основ забезпечення виконання зобов'язань за міжнародними договорами; здатність до самоосвіти і самовдосконалення знань в сфері права міжнародних договорів; знання ролі міжнародних організацій в процесі забезпечення виконання міжнародних договорів; здатність аналізувати правові проблеми, що мають місце в світовій практиці з приводу укладення міжнародних договорів та їх виконання; здатність аналізувати кодифіковані та звичаєві норми інституту правонаступництва держав щодо міжнародних договорів; уміння освоювати останню інформацію про стан договірної практики.

Формування предметних компетентностей навчальної дисципліни має сприяти досягненню результатів навчання, передбачених освітньо-професійною програмою другого (магістерського) рівня .

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Інститути/факультети (денна форма навчання)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		<u>денна форма навчання</u>	
Кількість кредитів - 4,5	Галузь знань – 81 «Право» (шифр і назва) Спеціальність 081 «Право» (шифр і назва) Рівень освіти – другий (магістерський)	Нормативна	
Модулів - 3		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 135		9-й	семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 4 самостійної роботи студента - 7		Лекції	
		18 год.	
		Практичні заняття	
		18 год.	
		Самостійна робота	
	99 год.	.	
	Вид контролю: іспит		

1	08.02.17- 14.02.17	<p>Модуль №1. Поняття і кодифікація права міжнародних договорів, поняття, зміст та види міжнародних договорів.</p> <p>Тема 1. Поняття і кодифікація права міжнародних договорів. Лекція та для самостійного доопрацювання.</p>	2			
2	15.02.17 – 21.02.17	<p>Тема 2. Поняття, зміст та види міжнародних договорів. Лекція та для самостійного доопрацювання.</p> <p>Тема 1. Поняття і кодифікація права міжнародних договорів. Практичне заняття.</p>	2	2		
3.	22.02.17-28.02.17	<p>Модуль 2. Укладення, особливості дії та тлумачення міжнародного договору.</p> <p>Тема 3. Укладення та оприлюднення міжнародного договору. Лекція та для самостійного доопрацювання.</p> <p>Тема 2. Поняття, зміст та види міжнародних договорів. Практичне заняття.</p>	2	2		
4	01.03.17-07.03.17	<p>Тема 4. Застереження до міжнародного договору. Лекція.</p> <p>Тема 3. Укладення та оприлюднення міжнародного договору. Практичне заняття.</p>	2	2		
5	08.03.17– 14.03.17	<p>Тема 5. Особливості дії міжнародного договору. Лекція та для самостійного доопрацювання.</p> <p>Тема 4. Застереження до міжнародного договору. Практичне заняття.</p> <p>Тема 5. Дія міжнародного договору в період збройних конфліктів Для самостійного вивчення.</p>	2	2	

6.	15.03.17– 21.03.17	<p>Тема 6. Тлумачення міжнародного договору. Лекція та для самостійного доопрацювання.</p> <p>Тема 5. Особливості дії міжнародного договору. Практичне заняття.</p> <p>Тема 6. Поява норм міжнародного права внаслідок здійснення тлумачення міжнародними судовими органами. Для самостійного доопрацювання.</p>	2
7.	22.03.17– 28.03.17	<p>Модуль 3. Виконання міжнародних договорів, правонаступництво щодо міжнародних договорів, міжнародний договір як джерело права України.</p> <p>Тема 7. Виконання міжнародних договорів. Лекція та для самостійного доопрацювання.</p> <p>Тема 6. Тлумачення міжнародного договору. Практичне заняття.</p> <p>Тема 6. Тлумачення міжнародних договорів національними судами. Для самостійного вивчення.</p>	2	2		
8.	29.03.17– 04.04.17	<p>Тема 8. Правонаступництво щодо міжнародних договорів. Лекція.</p> <p>Тема 7. Виконання міжнародних договорів. Практичне заняття.</p>	2	2		
9.	05.04.17– 11.04.17	<p>Тема 9. Міжнародний договір як джерело права України. Лекція</p> <p>Тема 8. Правонаступництво щодо міжнародних договорів Практичне заняття.</p>	2	2		
10.	12.04.17– 18.04.17	<p>Тема 9. Міжнародний договір як джерело права України. Практичне заняття.</p>	2			
11.	Травень 2017 року	Консультація перед іспитом				Іспит

3. ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ, ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

3.1. При викладанні навчальної дисципліни «Право міжнародних договорів» використовуються наступні принципи дидактики

- використання компетентнісного підходу в навчанні;
- орієнтація освітньої діяльності на результати навчання, їх систематичний моніторинг і самооцінку;
- використання принципу дидактичної спіралі;
- принцип фундаментальності й професійної спрямованості змісту, методів і форм навчання;
- академічна свобода учасників освітнього процесу;
- мотиваційне забезпечення освітньої діяльності;
- модуляризація і тематизація навчального процесу;
- використання трансферно-накопичувальної системи кредитів;
- принцип партнерства тощо.

3.2. При викладанні навчальної дисципліни «Інституційне право Європейського Союзу» використовуються наступні інноваційні технології:

- проблемного навчання;
- аудіовізуальні;
- контекстного навчання;
- студентоцентристського навчання;
- проектні тощо.

3.3. При викладанні навчальної дисципліни «право міжнародних договорів» використовуються наступні інтерактивні методи навчання:

- метод дискусії.

4.МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Основне завдання контролю навчального процесу – одержання інформації про його властивості та результати з метою ефективного управління процесом та його оптимізації, досягнення високої якості навчання студентів.

При проведенні педагогічного контролю з навчальної дисципліни «Право міжнародних договорів» використовуються наступні методи оцінювання навчальних досягнень студентів

- усний контроль:
 - індивідуальне опитування,
 - вирішення практичних завдань тощо;
- письмовий контроль:
 - вирішення тестових завдань,

- контрольні роботи,
- есе тощо.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, peer review тощо.

5. ШКАЛА ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ ім. Ярослава Мудрого
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1 – 34

6. НАВЧАЛЬНО- МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Стандартизований навчально-методичний комплекс (бібліотека НУЮАУ)
-<http://library.nulau.edu.ua/>.

7. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативно-правові акти

1. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_118
2. Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями від 21.03.1986 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_a04
3. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів від 23.08.1978 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_185
4. Віденська Конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів від 08.04.1983 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_072
5. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18.04.1961 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_048
6. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН від 24.10.1970 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_569
7. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004

8. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
9. Конвенція о предупреждении преступления геноцида и наказании за него від 09.12.1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_155
10. Лісабонська угода від 17.12.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=EN>
11. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21.12.1965 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_105
12. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043
13. Про міжнародні договори України: Закон України № 1906-IV від 29.06.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – ст. 540.
14. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Застереження до багатосторонніх конвенцій – Конвенція про Міжнародну консультативну організацію з мореплавства» № 1452 (XIV) від 07.12.1959 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://legal.un.org/docs/index.asp?symbol=A/RES/1452\(XIV\)&referer=http://legal.un.org/ilc/guide/1_6.shtml&Lang=R](http://legal.un.org/docs/index.asp?symbol=A/RES/1452(XIV)&referer=http://legal.un.org/ilc/guide/1_6.shtml&Lang=R)
15. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Застереження до багатосторонніх конвенцій» № 598 (VI) від 12.01.1952 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://legal.un.org/docs/index.asp?symbol=A/RES/598\(VI\)&referer=http://legal.un.org/ilc/guide/1_6.shtml&Lang=R](http://legal.un.org/docs/index.asp?symbol=A/RES/598(VI)&referer=http://legal.un.org/ilc/guide/1_6.shtml&Lang=R)
16. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/68/262 «Територіальна цілісність України» від 27.03.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/455/19/PDF/N1345519.pdf?OpenElement>
17. Римський Статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_588

18. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%20995_010
19. Статут Ради Європи від 05.05.1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_001
20. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820
21. Application of the International convention for the suppression of the financing of terrorism and of the International convention on the elimination of all forms of racial discrimination (Ukraine v. Russian Federation). International Court of Justice. Order of 19 April 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icj-cij.org/docket/files/166/19394.pdf>
22. Application of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Georgia v. Russian Federation). International Court of Justice. 12 August 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icj-cij.org/docket/files/140/14657.pdf>
23. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Croatia v. Serbia). International Court of Justice. 02 July 1999. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icj-cij.org/docket/files/118/7125.pdf>
24. Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine). International Court of Justice. 16 September 2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/1697.pdf>
25. Reservations to the Convention on the prevention and punishment of the crime of genocide. International Court of Justice Advisory Opinion of 28 May 1951. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?sum=276&p1=3&p2=4&case=12&p3=5>

Підручники, навчальні посібники, монографії, статті тощо

1. Абашидзе А. Х. Право международных организаций: учебник для бакалавриата и магистратуры / под ред. А. Х. Абашидзе. – М. : Издательство Юрайт, 2014. – 687 с.
2. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії: підруч. / В. Г. Буткевич, В. В. Мицик, О. В. Задорожній. – К.: Либідь, 2002. – 608 с.

3. Броунли Я. Международное право: в 2-х кн. / Я. Броунли. – М.: Прогресс, 1977.
4. Короткий посібник з Угоди про Асоціацію. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/documents/association_agreement/guide.pdf
5. Лукашук И. И. Международное право. Общая часть : учебник / И. И. Лукашук. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Изд-во БЕК, 2000. – 432 с.
6. Лукашук И. И. Современное право международных договоров. В 2 т. Том I. Заключение международных договоров / И. И. Лукашук; Рос. Акад. наук, Ин-т государства и права. – М. : Волтерс Клувер, 2004. – 672 с.
7. Лукашук И. И. Современное право международных договоров. Том II. Действие международных договоров: в 2 т. / И. И. Лукашук; Рос. Акад. наук, Ин-т государства и права. – М. : Волтерс Клувер, 2006. – 496 с.
8. Лукашук И.И. Структура и форма международных договоров [Текст] / И. И. Лукашук. - Саратов : Юрид. ин-т, 1960. - 131 с.
9. Лукашук И.И. Стороны в международных договорах [Текст] / И. И. Лукашук. - Москва : Юрид. лит., 1966. - 151 с.
10. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом / П. Маланчук: пер. з англ. – Х.: Консум, 2000. – 592 с.
11. Мережко О.О. Право міжнародних договорів: сучасні проблеми теорії та практики: Монографія. – К.: Таксон, 2002. – 344 с.
12. Мельник С. А. Односторонние акты государств в современном международном праве / С. А. Мельник. – Одесса: Фенікс, 2011. – 336 с.
13. Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 336 с.
14. Нгуен Куок Динь. Международное публичное право: в 2-х т. / Нгуен Куок Динь, Патрик Дайе, Алэн Пелле: пер. с фр. – К.: Сфера, 2000-2001.
15. Осминин Б. И. Заключение и имплементация международных договоров и внутригосударственное право : монография / Б. И. Осминин. – М. : Инфотропик Медиа, 2010. – 400 с.
16. Перевезенцев О. Ю. Міжнародно-правове регулювання інституту правонаступництва держав щодо міжнародних договорів / О. Ю. Перевезенцев. – К.: Знання, 2007. – 262 с.

17. Руководство по международным договорам [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/treaty_handbook.pdf
18. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права : проблеми сучасної теорії : монографія / О. В. Тарасов. – Х. : Право, 2014. – 512 с.
19. Талалаев А. Н. Право международных договоров: общие вопросы. – М. : Междунар. отношения, 1980. – 312 с.
20. Талалаев А. Н. Право международных договоров: договоры с участием международных организаций. – М. : Междунар. отношения, 1989. – 270 с.
21. Талалаев А.Н. Право международных договоров: Действие и применение договоров [Текст] : монография / А. Н. Талалаев. - Москва: Междунар. отношения, 1985. - 296 с.
22. Талалаев А.Н. Право международных договоров. Общие вопросы [Текст] : монография / А. Н. Талалаев. - Москва : Междунар. отношения, 1980. - 312 с.
23. Талалаев А.Н. Международные договоры в современном мире (Вопросы права международных договоров в свете работы Венской конференции ООН 1968-1969 г.г.) [Текст] / А. Н. Талалаев. - Москва : Междунар. отношения, 1973. - 247 с.
24. Талалаев А.Н. Юридическая природа международного договора [Текст] / А. Н. Талалаев. - Москва : Ин-т междунар. отношений, 1963. - 263 с.
25. Талалаев А.Н. Право международных договоров. Договоры с участием международных организаций [Текст] / А. Н. Талалаев. - Москва : Междунар. отношения, 1989. - 272 с.
26. Толстых В. Л. Международные суды и их практика : Учебное пособие. – М.: Международные отношения, 2015. – 504 с.
27. Трагнюк О. Я. Тлумачення міжнародних договорів: теорія і досвід європейських міжнародних судових органів [Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Трагнюк Олеся Янівна ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2003. - 20 с.
28. Щокін, Ю. В. Міжнародно-правовий звичай: проблеми теорії і практики : монографія / Ю. В. Щокін. – Х. : Право, 2012. – 456 с.
29. Conforti, Benedetto. Invalidity and Termination of Treaties: The Role of National Courts, 1990. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ejil.org/pdfs/1/1/1145.pdf>

30. Dorr, Oliver. Vienna Convention on the Law of Treaties: A Commentary. – Berlin : Springer, 2012. – 1423 p.
31. Draft Articles on the Law of Treaties with commentaries, 1966. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/1_1_1966.pdf
32. Draft articles on the law of treaties between States and international organizations or between international organizations with commentaries, 1982. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/1_2_1982.pdf
33. Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries, 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf
34. Final Clauses to Multilateral Treaties: Handbook, 2003. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://treaties.un.org/doc/source/publications/fc/english.pdf>
35. Fitzmaurice, Malgosia. Third Parties and the Law of Treaties, 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mpil.de/files/pdf1/mpunyb_fitzmaurice_6.pdf
36. Peters, Jean Koh. Reservations to Multilateral Treaties: How International Legal Doctrine Reflects World Vision, 1982. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3218&context=fss_papers
37. Villiger, Mark E. Commentary on the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties. – Netherlands : Brill – Nijhoff, 2009. – 1058 p.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu/>
2. Електронна бібліотека TWIRPX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Верховної Ради України. Міжнародні документи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/main/c/stru3/spi>.
5. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/>
6. Офіційний сайт Ради Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hub.coe.int/ru/>
7. Офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osce.org/>
8. Офіційний сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu/>
9. Офіційний сайт Організації Північноатлантичного договору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nato.int/>
10. Український часопис міжнародного права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jusintergentes.com.ua/index.php?lang=uk>
11. Офіційний сайт Міжнародного суду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icj-cij.org>
12. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>
13. Альманах міжнародного права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intlawalmanac.net>
14. «Проект Авалон» - колекція міжнародних договорів Єльського університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avalon.law.yale.edu>
15. European Journal of International Law [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ejil.org/archives.php>
16. Glossary of terms relating to Treaty actions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://treaties.un.org/pages/overview.aspx?path=overview/glossary/page1_en.xml
Treaty Collection UN [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://treaties.un.org/pages/Home.aspx?clang=_en